

МОНІТОРИНГ РЕЗУЛЬТАТІВ СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬО-РОЗВИВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ШКОЛИ-ІНТЕРНАТУ НОВОГО ТИПУ “ОБДАРОВАНІСТЬ”

У статті висвітлено моніторинг освітньо-розвивального середовища комунального закладу “Обласна спеціалізована школа-інтернат II–III ступенів “Обдарованість” Харківської обласної ради”, який базується на загальнометричних категоріях, що використовуються для оцінки стану складних систем. Серед них базові параметри (модальність, широта, стійкість, усвідомлення, інтенсивність) та параметри другого порядку (емоційність, узагальненість, домінантність, мобільність, соціальна активність, когерентність). Експеримент мав лонгітюдний характер і проводився на всеукраїнському рівні. Отримані результати дослідження засвідчили створення на базі цього закладу освіти вільного розвивального освітнього середовища. Водночас були визначені перспективні напрями для другого етапу дослідження під час реалізації проекту “Школа майбутнього”.

Ключові слова: етапи експерименту, освітньо-розвивальне середовище, обдаровані учні, параметри середовища, лонгітюдне дослідження, моніторинг, результати дослідження освітньо-розвивального середовища, школа-інтернат для обдарованих дітей.

Сучасні перетворення в Україні потребують аналізу та розробки нових підходів до організації системи загальної середньої освіти, які б сприяли формуванню особистості учня, розвитку його здібностей та наукового світогляду. Особливого значення ці вимоги набувають у процесі навчання обдарованих учнів, які у майбутньому стануть основою інноваційного потенціалу країни. Отож, у зоні особливої уваги сьогодні перебувають питання створення освітньо-розвивального середовища у школах-інтернатах для обдарованих дітей. Однак ця робота недостатньо систематизована, фрагментарно представлена у науковій та практичній сферах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав таке. Теоретико-методологічним підґрунтям розв’язання проблеми взаємодії особистості та середовища присвячені дослідження А. Бандури, Р. Бейкера, Дж. Гібсона та інших. Сутність поняття “освітнє середовище” обґрунтовують у своїх роботах українські та зарубіжні науковці, а саме: С. Дерябо, В. Козирєв, В. Лебедева, В. Орлов, В. Панов, К. Приходченко, В. Рубцов, В. Слободчиков, С. Якиманська, В. Ясвін та інші. Активно вивчаються й підходи до створення освітньо-розвивального середовища у закладах освіти (А. Каташов, Л. Кларіна, Л. Смивіна, Л. Стрелкова та інші). Робиться акцент й на вивченні середовищ у межах шкіл (Н. Лейтес, М. Маккобі, Н. Модіано, Г. Пассов, Д. Фрімен та інші). Однак серед них недостатня увага приділена лонгітюдним дослідженням зі створення сучасних середовищних умов у школах-інтернатах для обдарованих дітей.

Мета статті полягає у систематизації та аналізі результатів лонгітюдного дослідження освітньо-розвивального середовища школи-інтернату нового типу “Обдарованість”.

Сучасний етап розвитку суспільства активізував увагу до питань інтелектуалізації та технологізації економічного сектора, що спонукало науковців переглянути на принципово новій основі питання навчання талановитої молоді. Серед пріоритетних – підготовка обдарованих дітей у спеціалізованих для цього школах-інтернатах. Наша увага концентрувалась на дослідженні системи освітньо-розвивального середовища комунального закладу “Обласна спеціалізована школа-інтернат II–III ступенів “Обдарованість” Харківської обласної ради”. Саме на базі цього закладу освіти протягом дев’яти років триває експериментальна робота за цією проблематикою. Це лонгітюдне дослідження реалізовується за двома етапами.

1. Перший етап (2010–2015 роки) передбачав проведення на базі закладу Всеукраїнського експерименту “Проектування розвивального освітнього середовища навчального закладу” (наказ МОН України від 26 жовтня 2010 року № 1004) [1].

2. Другий етап (з 2016 року) передбачає проведення Всеукраїнського експерименту з упровадження науково-педагогічного проекту “Школа майбутнього” (наказ МОН від 04.03.2016 № 216) [2].

Експериментом були охоплені здібні та талановиті діти із сіл, селищ та міст Харківської області. Навчально-виховний процес здійснювався за природничо-математичним та технологічним напрямами:

- 8–9-ті класи з поглибленим вивченням математики, біології та хімії;
- 10–11-ті профільні класи: фізико-математичні, біолого-хімічні, інформаційно-технологічні

У представленій статті будуть надані результати першого етапу експерименту.

Метою дослідно-експериментальної роботи на цьому етапі було виявлення й обґрунтування організаційно-педагогічних умов інноваційного розвитку спеціалізованої школи-інтернату II–III ступенів “Обдарованість”, які сприятимуть інноваційній освітній діяльності з розкриття, розвитку і реалізації особистісного творчого потенціалу здібних і обдарованих дітей.

Відповідно до програми дослідно-експериментальної роботи школи-інтернату, психологічною службою закладу здійснювався моніторинг ефективності експериментальної моделі його освітньо-розвивального середовища, аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи та розроблення практичних рекомендацій з науково-методичного забезпечення інноваційного розвитку школи-інтернату.

Стан освітньо-розвивального середовища школи-інтернату “Обдарованість” визначався експертизою умов навчання і виховання, які встановлювались за допомогою загальнометричних категорій, що використовуються для оцінки стану складних систем. За основу було взято методику В. Ясвіна [3, с. 119–159], який виділив одинадцять параметрів, за допомогою яких можна оцінити актуальний стан освітнього середовища й визначити потенціал його розвитку. До них цей учений зараховує п’ять таких базових параметрів, як широта (характеризує суб’єкти, об’єкти, процеси і явища, організаційну культуру школи, соціально-гігієнічні умови), інтенсивність (ступінь насиченості розвивального освітнього середовища умовами, впливами й можливостями); модальність (наявність або відсутність умов і можливостей для розвитку активності чи пасивності); усвідомлення (свідоме залучення до середовища всіх його суб’єктів, рівень вмотивованості до діяльності, відповідальність за особисті й загальні результати освітнього процесу); стійкість (стабільність розвивального освітнього середовища у часі). До параметрів другого порядку вчений зараховує такі, як емоційність (співвідношення в розвивальному освітньому середовищі емоційного і раціонального); узагальнення (ступінь координації діяльності всіх суб’єктів розвивального освітнього середовища); домінантність (вагомість розвивального освітнього середовища в системі цінностей суб’єктів освітнього процесу); когерентність (ступінь погодженості впливу на особистість середовища школи із впливами інших факторів); соціальна активність (соціальне орієнтування творчого потенціалу та експансії) і мобільність (здатності до органічних еволюційних змін у контексті взаємин із середовищем). Протягом 2010–2014 років проводилось утілення моделі системи формування освітньо-розвивального середовища школи-інтернату “Обдарованість” та моніторинг його стану. У 2015 році проводилась обробка результатів дослідження.

Нормативно-правовим підґрунтям експериментальної роботи школи-інтернату стали Закони України “Про освіту”, “Про загальну середню освіту”, Національна доктрина розвитку освіти, Концепція національного виховання та інші нормативно-правові акти.

Слід зазначити, що моніторинг освітньо-розвивального середовища було проведено з урахуванням таких особливостей установи на період закінчення першого етапу експерименту:

- 1) установа на той час існувала 6 років і, відповідно, оцінювати її стійкість можна було тільки за частиною критеріїв;
- 2) необхідно було враховувати особливості контингенту учнів, які перебували у школі-інтернаті 70 % свого щотижневого часу. Це дозволило вплинути на широту, інтенсивність і домінантність впливу освітньо-розвивального середовища;
- 3) віддаленість від батьків посилила розвиток дистанційних методів взаємодії учнів з ними за допомогою електронних засобів.

Ураховуючи це, було проведено моніторинг стану освітнього середовища школи-інтернату “Обдарованість” за попередньо визначеними параметрами, результати якого наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Параметри сформованості освітньо-розвивального середовища школи-інтернату “Обдарованість” (за В. Ясвіним)

Параметри	Роки моніторингового дослідження середовища				
	2010	2011	2012	2013	2014
Широта	3,55	8,25	6,71	8,63	8,53
Інтенсивність	5,20	8,80	8,47	8,80	9,90
Усвідомленість	3,70	4,57	6,05	6,82	7,04
Узагальненість	2,40	2,72	6,82	7,15	8,80
Емоційність	1,20	1,65	5,94	4,95	5,72
Домінантність	5,90	8,80	10,12	10,99	10,12
Когерентність	1,50	3,40	5,94	4,95	5,94
Активність	1,30	2,40	3,85	3,85	4,62
Мобільність	2,50	3,30	7,15	8,25	8,25

Проведемо послідовний аналіз отриманих результатів. Було встановлено, що параметр “Широта” освітньо-розвивального середовища у 2014 році мав досить високе значення – 8,53 бали порівняно з 2010 роком, коли він становив усього 3,55 бали. Додатковий аналіз стану середовища показав, що цьому сприяли неформальні відносини із соціальними партнерами, які підтримувалися на зв’язках випускників закладу зі школою та особистісної взаємодії педагогів з адміністрацією. Високе значення цього параметра свідчило про відкритість середовища і, водночас, про наявність різноманітних ніш і можливостей його подальшого розвитку.

Результати аналізу параметра “Інтенсивність” показали, що він за чотири роки дослідницької роботи зі створення освітньо-розвивального середовища закладу освіти збільшився на 4,7 одиниці (з 5,20 у 2010 році до 9,90 у 2014 році), що свідчило про наявність у середовищі великого розмаїття стимулів до розвитку пізнавальної активності учнів, активного застосування інтерактивних форм і методів навчання.

Параметр “Усвідомленість” зріс майже у два рази (з 3,70 у 2010 році до 7,04 у 2014 році). Цьому сприяла ініціативна група педагогів та учнів, які характеризувались високим рівнем мотивації та активною взаємодією з середовищем школи-інтернату. Під час моніторингу було виявлено, що органи самоврядування школи-інтернату діють неформально, але відчувають тиск адміністративних регламентів. Водночас було виявлено суттєвий резерв для подальшого розвитку цього показника через посилення батьківської активності, яка виявилась недостатньою внаслідок територіальної віддаленості від школи-інтернату.

Значно зріс під час експерименту ступінь координації діяльності педагогів, адміністрації, учнів, педагогічних колективів університетів м. Харкова, на базі яких реалізовувались елементи дуальної освіти. Про це свідчили позитивні зміни параметра “Узагальненість”, який склав 8,80 бали. Такий результат пояснюється залученням більшості суб’єктів освітнього середовища у його створення та реалізацію.

Але у процесі аналізу результатів дослідження виявились параметри, які були менш сформованими за кінцевим значенням порівняно з тими, що були розглянуті вище. Так, до них слід віднести параметр “Емоційність”, який становив 5,72 бали. Поглиблений аналіз цього результату показав, що насправді він серед тих, що зазнали найбільших змін, оскільки на початку експерименту він був на рівні лише 1,20 бали. Такі зрушення принципово змінили результати навчальної діяльності учнів. Водночас ми розуміли, що є достатньо значні потенційні можливості середовища закладу освіти до залучення його суб’єктів до продуктивної взаємодії з тим, щоб посилити позитивну емоційну забарвленість заходів та предметного оточення.

Високе значення параметра “Домінантність” (10,12 бали) підтверджує ціннісну значущість школи-інтернату для більшості його суб’єктів та комфортність перебування в ньому. Як показало додаткове опитування, не всі очікування суб’єктів середовища виявились виправданими. Так, це стосувалось питань навчання учнів іноземним мовам та функціональній грамотності. Ці напрями було взято за основу подальшої роботи щодо вдосконалення середовища школи-інтернату.

Під час моніторингу було виявлено, що параметр “Когерентність” відповідає значенню 5,94 бали, що перевищує його значення порівняно з початком експерименту майже у чотири рази. Позитивні зрушення в узгодженості дій учасників навчально-виховного процесу ми розглядаємо як один із найбільших позитивних результатів у формуванні освітньо-розвивального середовища школи-інтернату. При цьому резервами за даним параметром для його зростання були виявлені напрями посилення роботи із зовнішнім середовищем.

Параметр “Активність” визначав соціальний аспект середовища і зріс більше ніж у 3,5 рази порівняно з 2010 роком і становив у кінці експерименту 4,62 бали. Таке значення цього параметра було наслідком короткої історії школи-інтернату на той час. Педагоги, учні та випускники не встигли ще стати відомими у регіоні. Соціальні та освітні ініціативи тільки починали складатися. Одним із резервів за цим критерієм виявлено узагальнення досвіду та трансляції отриманих досягнень школи-інтернату через засоби масової інформації.

На достатньо високому рівні виявився параметр “Мобільність”, значення якого дорівнювало 8,25 бали у кінці експерименту, що свідчило про активні зміни суб’єктів закладу освіти. Додаткова робота у вигляді анкетувань, опитувань, спостережень показала, що це пояснюється професіоналізмом педагогічних працівників школи-інтернату, мотивацією адміністрації школи-інтернату “Обдарованість” та педагогічного колективу з упровадження нових освітніх та управлінських технологій, їхньою готовністю до професійного вдосконалення. Водночас цьому сприяло й те, що у штаті цього закладу освіти біля 50 % складала досвідчені вчителі з вищою кваліфікаційною категорією.

Загалом, за результатами експерименту було зроблено висновок про те, що значна розбіжність значень показників сформованості освітньо-розвивального середовища школи-інтернату “Обдарованість”, свідчить про неоднорідність розвитку його компонентів та стає підставою для подальшої роботи у напрямі удосконалення.

Важливою характеристикою освітнього середовища за В. Ясвіним є його модальність [3, с. 115]. Вона складається з двох аспектів. Перший – це вектор “активність-пасивність”, другий – вектор “свобода-залежність”. Векторна модель демонструє сприйняття середовища навчального закладу її суб’єктами (учнями, педагогами та адміністрацією). При цьому згідно з векторною моделлю існують кар’єрне, догматичне, безтурботне та творче середовища. Проведений аналіз актуального стану освітнього середовища школи-інтернату “Обдарованість” дозволив за допомогою цієї моделі і графічного портрету виявити проблемні зони і потенціал розвитку його освітньо-розвивального середовища. Результати оцінки середовища випускниками школи-інтернату 2013 і 2014 років у кількості 56 осіб представлені в таблиці 2.

Аналізуючи отримані результати, можемо дійти висновку, що більшість учнів 11-х класів, а саме 73 % у 2013 та 80 % у 2014 році, модальність освітнього середовища школи-інтернату визначили як “кар’єрне середовище”. Це означає, що освітнє середовище школи-інтернату орієнтує більшість учнів на кар’єру, досягнення високого становища в суспільстві, задоволення честолюбства. Анкетування педагогів виявило тенденцію до індивідуалізації процесу навчання і більшого врахування індивідуальних особливостей учнів (зменшення залежності з +3 до +1). Таким чином, учителями модальність освітнього середовища визначалась як “Кар’єрне середовище залежної активності”. На нашу думку, це “зона найближчого розвитку” (за Л. Виготським) для значної частини учнів та інших учасників освітнього процесу. Водночас учні у кінці експерименту визначили позитивно й показник “Творче середовище вільної активності”.

На час закінчення першого етапу експерименту школи-інтернат “Обдарованість” за результативністю навчання та показниками якості освіти увійшла до групи провідних загальноосвітніх навчальних закладів України та Харківської області.

Таблиця 2

**Показники векторів модальності освітньо-розвивального середовища
школи-інтернату “Обдарованість”, %**

Модальність освітнього середовища	Значення векторів	2013, % відповідей	2014, % відповідей
Кар’єрне середовище залежної активності	Залежність (+1) Активність (+3)	27	16
Кар’єрне середовище активної залежності	Залежність (+3) Активність (+1)	27	28
Типово Кар’єрне середовище	Залежність (+3) Активність (+3)	19	36
Всього: кар’єрне середовище		73	80
Типово творче середовище	Свобода (+3) Активність (+3)	11	4
Творче середовище вільної активності	Свобода (+1) Активність (+3)	8	12
Всього: творче середовище		19	16
Безтурботне середовище вільної пасивності	Свобода (+1) Пасивність (+1)	8	–
Догматичне середовище	Залежність (+1) Пасивність (+1)	–	4
Всього: догматичне середовище		8	4

Окреслені зміни сформувавши нове бачення розвивального освітнього середовища, що стало підґрунтям для вдосконалення роботи в школі-інтернаті “Обдарованість”. Окреслено нові напрями вдосконалення, і з 2016 року школа-інтернат для обдарованих дітей вдруге стала експериментальним майданчиком всеукраїнського рівня. Задля забезпечення зростання особистого потенціалу учня (розумового, фізичного, культурного, соціального та технічного) школа-інтернат взяла участь у науково-педагогічному проекті “Школа майбутнього”.

Висновки. Таким чином, отримані результати дослідження свідчать про створення на базі школи-інтернату “Обдарованість” вільного розвивального освітнього середовища, яке відповідає кар’єрним запитам одарованих учнів. Посилення творчого складника освітнього середовища можливе внаслідок урахування інтересів кожного з них під час реалізації проекту “Школа майбутнього”. Подальші дослідження буде спрямовано на закінчення експерименту, обробку отриманих результатів та представлення їх науковій спільноті.

Використана література:

1. Наказ Міністерства освіти і науки України від 26 березня 2010 року № 1004 “Про проведення дослідно-експериментальної роботи на базі комунального закладу “Обласна спеціалізована школа-інтернат II–III ступенів “Обдарованість” м. Харкова”. URL: <http://old.mon.gov.ua/files/normative/2014-12-11/3279/nmo-1445-2.pdf>.
2. Наказ Міністерства освіти і науки України від 4 березня 2016 року № 216 “Про проведення всеукраїнського експерименту з упровадження науково-педагогічного проекту “Школа майбутнього”. URL: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/MUS26453.html.
3. Ясвин В. А. Образовательная среда: от моделирования к проектированию. Москва : Смысл, 2001. 365 с.

References:

1. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 26 bereznia 2010 roku № 1004 “Pro provedennia doslidno-eksperimentalnoi roboty na bazi komunalnogo zakladu “Oblasna spetsializovana shkola-internat II-III stupeniv “Obdarovanist” m. Kharkova” [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated March 26, 2010 No. 1004 “On conducting experimental and experimental work on the basis of a communal institution “Regional Specialized Boarding School of II-III Degrees “Obdarovanist” of Kharkiv City”]. Rezhym dostupu do resursu : <http://old.mon.gov.ua/files/normative/2014-12-11/3279/nmo-1445-2.pdf>.
2. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 4 bereznia 2016 roku № 216 “Pro provedennia vseukrainskoho eksperymentu z uprovadzhennia naukovo-pedahohichnoho proektu “Shkola maibutnoho” [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine of March 4, 2016, No. 216 “On conducting an all-Ukrainian experiment on the implementation of the scientific and pedagogical project “School of the Future”]. <https://ips.ligazakon.net/document/view/MUS26453https://ips.ligazakon.net/document/view/MUS26453>.
3. Iasvyn V. A. Obrazovatelnaia sreda : ot modelirovaniya k proektyrovaniyu [Educational environment: from modeling to design]. Moskva : Smisl, 2001. 365 s.

Карпова Л. Г. Мониторинг результатов создания образовательно-развивающей среды школы-интерната нового типа “Одаренность”

В статье освещен мониторинг образовательно-развивающей среды коммунального учреждения “Областная специализированная школа-интернат II–III ступеней “Одаренность” Харьковского областного совета”, основанный на общеметрических категориях, используемых для оценки состояния сложных систем. Среди них базовые параметры (модальность, широта, устойчивость, осознание, интенсивность) и параметры второго порядка (эмоциональность, обобщенность, доминантность, мобильность, социальная активность, когерентность). Эксперимент имел лонги-

тюдний характер и проводился на всеукраинском уровне. Полученные результаты исследования засвидетельствовали о создании на базе этого учебного заведения свободной развивающей образовательной среды. Одновременно были определены перспективные направления для второго этапа исследования при реализации проекта “Школа будущего”.

Ключевые слова: этапы эксперимента, образовательно-развивающая среда, одаренные ученики, параметры среды, лонгитюдное исследование, мониторинг, результаты исследования образовательно-развивающей среды, школа-интернат для одаренных детей.

Karpova L. G. Monitoring results of creating an environment conducive to learning in the boarding school of the new type “Obdarovanist”

The article covers monitoring of creating an environment conducive to learning in the communal establishment “Regional specialized boarding school of the II-III stages “Obdarovanist” of the Kharkiv Regional Council”, which is based on the total metric categories used to evaluate the state of complex systems. They are the basic parameters (modality, breadth, stability, awareness, intensity) and the second order parameters (emotionality, generalization, dominance, mobility, social activity, coherence). The experiment had a longitudinal nature and was conducted on All-Ukrainian level. The results of the study testified creating free environment conducive to learning on the basis of this educational establishment. Simultaneously, perspective directions for the second stage of the research were identified during the implementation of the project “School of the Future”.

Key words: experiment stages, an environment conducive to learning, gifted students, environment parameters, longitudinal research, monitoring, research results of an environment conducive to learning, boarding school for gifted children.

УДК 37;786.24

Клюєва С. В., Боровицька О. М.

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОНАВСТВА ФОРТЕПІАННИХ АНСАМБЛЕВИХ ТВОРІВ

У статті окреслено основні методичні аспекти, пов'язані з виконанням фортепіанних ансамблевих творів. Наголошено, що фортепіанна ансамблева гра є важливою частиною процесу формування вмінь та навичок у піаніста. Зазначено, що саме ансамблева гра є основою професійної діяльності піаніста-концертмейстера. Підкреслено можливість класифікувати ансамблеве виконавство за такими критеріями, як кількість інструментів та кількість задіяних виконавців. Наголошено, що під час гри на двох роялях створюються умови для прояву віртуозних можливостей виконавців, які при цьому мають створювати узгоджене дуєтне звучання. Під час гри на одному інструменті у чотири та більше рук відбувається певне технічне обмеження можливостей кожного музиканта, натомість виникає можливість децю спростити текст. Гра у шість або вісім рук вимагає більшої уваги до лінійності шарів фактури, тембрового чинника, динамічного та артикуляційного. Виконавство у фортепіанному ансамблі постає невід'ємним компонентом професійного становлення піаніста, сприяючи розвитку майстерності та вмінню створювати єдину в концептуальному відношенні інтерпретацію твору.

Ключові слова: фортепіанний ансамбль, піаніст, концертмейстер, професійна діяльність, дуєт.

Серед творів, призначених для ансамблевого виконавства, окрему галузь складають ті, що розраховані на фортепіанний склад. Сюди варто віднести ансамблеві твори для двох фортепіано, для гри у чотири руки та твори з менш традиційним складом, як-от для восьми рук, що наявні в музичній культурі ХХ–ХХІ століття. Подібні склади, які поєднують гру декількох піаністів, потребують формування особливих навичок. Виконання цих творів виявляє необхідність демонстрації принципово інших знань та вмінь, аніж під час сольної гри чи гри у дуєті з іншим інструментом. Так, питання дослідження специфіки виконання фортепіанних ансамблевих творів є доволі актуальним та таким, якому не було приділено достатньої уваги в межах сучасного дискурсу.

Деякі аспекти ансамблевого фортепіанного виконавства були представлені у вітчизняній музичній педагогіці. Теоретичні аспекти формування концертмейстерських умінь майбутніх учителів музики окреслено в праці І. Каленик [1]. Фортепіанний ансамбль у системі музично-педагогічного навчання досліджувався Т. Ляшенко [3]. Жанрово-типологічні риси фортепіанних дуєтів систематизовано у статті І. Польської [5]. Значення фортепіанних ансамблів розширеного складу в професійній підготовці музикантів окреслено в розробці російських авторів Н. Корчагіної та І. Сергієнко [2]. Загальні питання, пов'язані із сучасним ансамблевим виконавством у курсі загального фортепіано, представлено в статті М. Міщенко [4]. Проте чимало аспектів, пов'язаних з ансамблевим фортепіанним виконавством, потребують уточнення та систематизації.

Метою статті є окреслення методичних аспектів, пов'язаних із виконанням творів, призначених для ансамблів піаністів. Реалізація даної мети передбачає окреслення різних типів ансамблів – гри у чотири руки на одному фортепіано, на двох інструментах у складі дуєту, на двох роялях чотирма виконавцями, на одному інструменті квіartetом піаністів та іншими типами складів.

Фортепіанні ансамблі становлять важливу частину репертуару сучасного піаніста. Гра у ансамблі є базовою у підготовці кваліфікованого виконавця, професійна діяльність якого може у подальшому бути